SVKKФРТП
SUOMALAIS-VENÄLÄINEN KAUPPAKAMARI

EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNTA
Työ- ja elinkeinojaosto
07.10.2016 klo 09:00

Asiantuntijalausunto

Asia: Venäjälle suuntautuva vienti ja tulevaisuuden näkymät

Suomen vienti Venäjälle

Suomen tavaravienti Venäjälle laski viime vuonna 32% edelliseen vuoteen verrattuna. Supistuminen on jatkunut tänä vuonna, mutta lasku on tasaantunut. Vienti supistui tämän vuoden tammi-kesäkuussa 11 % verrattuna edellisen vuoden samaan ajanjaksoon.

Tilannearvio

Merkittävin syy viennin supistumiseen on jo vuonna 2013 alkanut Venäjän talouden hiipuminen. Öljyn hinnan lasku ja ruplan kurssin heikkeneminen ovat vaikeuttaneet tilannetta entisestään. Sanktioiden merkitystä ei voida pitää kovinkaan suurena. EU:n Venäjän-viennille asettamien sanktioiden alaisten tavaroiden merkitys Suomen viennille oli alkujaankin pieni. Sanktioiden alaisten tuotteiden osuus Suomen koko Venäjän-tavaraviennistä oli ennen kriisiä noin 0,5 %. Venäjän asettamien vastapakotteiden alaisten tavaroiden osuus puolestaan oli noin 5 %. Vastapakotteiden myötä Suomen elintarvikevienti Venäjälle on hiipunut aiemmasta noin 270 miljoonan vuositasosta alle 3 miljoonaan euroon. EU:n pääomamarkkinoihin kohdistuvat sanktiot vaikeuttavat venäläisten asiakkaiden mahdollisuutta saada rahoitusta tai investointien esteenä on rahoituksen korkea hinta. Vaikutusta on haasteellista arvioida tarkkaan tilanteessa, jossa investointi-ilmapiiri Venäjällä on heikentynyt ja investointien lykkäämisen syynä voi olla myös yleinen talouden epävakaus.

Suomalaisten yritysten toiminta ja suurimmat haasteet

SVKK:n, East Office Oy:n ja Keskuskauppakamarin keväällä 2016 teettämän barometrikyselyn mukaan suurimmat haasteet sekä Venäjälle etabloituneilla suomalaisilla yrityksillä että vientitoimintaa harjoittavilla yrityksillä ovat ruplan kurssi, poliittinen tilanne, rahoitus / rahoituksen puute. Kevään barometrikyselyn mukaan useat markkinoille etabloituneet yritykset ovat kuitenkin siirtyneet toimintojen sopeuttamisesta takaisiin myynnin vahvistamiseen ja aktiiviseen markkinointiin Venäjällä. Investointia suunnittelevien yritysten määrä on kääntynyt

Helsinki
Eteläranta 10
00130 Helsinki
Puh. +358 10 439 1150
Fax +358 10 439 1170
info@svkk.fi

Pietari
Bolshaja Konjushennaja
4-6-8 A, office B301
191186 St. Petersburg
Puh. +7 812 322 21 21
Fax +7 812 322 21 21
info@spb.svkk.ru

Moskova
Pokrovski Bulvar
4/17 str. 4 B
101000 Moscow
Puh. +7 495 917 9037
Fax +7 495 795 3040
info.mow@svkk.ru

Jekaterinburg
ul. K. Libknehta 22, office 412
620075 Jekaterinburg
Puh. +7 343 310 1788
Fax +7 343 310 1789
info@eka.svkk.ru

hienoiseen kasvuun ja investoinnit kohdistuvat aiempaa useammin tuotantoon. Kevään 2016 barometrikyselyssä 20 % vastanneista suunnitteli investointia Venäjälle.

Vientiyritysten toimintaa vaikeuttaa lisääntyvä protektionismi. Esimerkkinä tästä on Venäjän toteuttama tuonninkorvausohjelma, jonka tavoitteena on vähentää maan tuontiriippuvuutta, edistää omavaraisuutta ja teollisuuden modernisointia sekä vähentää strategisten alojen haavoittuvuutta pakotetilanteessa. Protektionistiset toimet tulevat ohjaamaan erityisesti julkisen alan sekä valtionyritysten hankintoja.

Tuonninkorvausohjelma voi rajoittaa suomalaisten vientiyritysten toimintamahdollisuuksia tai pakottaa yrityksiä etsimään uusia toimintamuotoja, kuten toimintojen täydellinen tai osittainen lokalisointi kohdemarkkinalle tai tiiviimpi yhteistyö venäläisten kumppaneiden kanssa.

Venäjän markkinoiden mahdollisuudet

Venäjä on valtava markkina suomalaisille yrityksille ja lähimarkkinan tuoma maantieteellinen etu on edelleen yritysten hyödynnettävissä. Yritysten ponnistelut kannattaa suunnata suomalaisen osaamisen vahvoille toimialoille, joissa on tunnistettua kysyntää. Tällaisia kokonaisuuksia ovat mm. rakentaminen, ympäristöosaaminen (jätehuolto, energiatehokkuus), teollisuuden modernisointi, meriteollisuus, terveysteknologia ja –palvelut. Ajankohtaisen markkinatiedon ja liiketoimintaympäristön tiiviin seuraamisen tärkeys korostuvat menestymisen edellytyksinä. Tärkeää on myös aktiivisuus ja läsnäolo markkinoilla.

Toimintaympäristö muuttuu ja suomalaisten yritysten Venäjän viennin ja liiketoiminnan on reagoitava muutokseen. Yksi uusista ja kasvavista kanavista tehdä kauppaa on verkkokauppa, jonka on kasvuvauhti on ollut 20 – 30 % vuodessa. Suomalaisilla yrityksillä on edellytyksiä erottautua korkealuokkaisilla tuotteilla, luotettavilla toimitusketjuilla ja hyvällä asiakaspalvelulla.

Venäjän bkt:n arvioidaan lähtevän hitaaseen kasvuun vuonna 2017, mikä luo pohjaa myös Suomen Venäjän viennin elpymiselle.

Suomalais-Venäläisen kauppakamarin ehdotuksia toimenpiteiksi

1. Julkisrahoitteisten Venäjän-kaupan vienninedistämispalveluiden turvaaminen

Työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen mukaisesti julkisella rahoituksella toteutettavat palvelut, joilla edistetään yritysten kansainvälistymistä ja vientiä Venäjälle, on keskitetty Suomalais-Venäläiselle kauppakamarille (SVKK) 1.1.2016 alkaen.

SVKK:n tarjoamat maksuttomat Venäjän-kaupan neuvontapalvelut ovat tavoittaneet hyvin suomalaiset yritykset. Vuoden 2016 ensimmäisellä vuosipuoliskolla SVKK tarjosi maksutonta

neuvontaa 260 yritykselle. Toiselta vuosineljännekseltä lähtien uusien yrityksien alustavat markkinatunnustelut ovat myös lisääntyneet. Yritykset tarvitsevat tukea Venäjän-kaupan kansainvälistymisprosessin ymmärtämisessä ja liiketoimintaverkostojen vahvistamisessa Venäjällä. SVKK:n Venäjän-kaupan asiantuntijapalvelut kattavat yritysten Venäjän-liiketoimintojen kaikki vaiheet viennin aloituksesta liiketoiminnan kasvuun ja etabloitumiseen. SVKK tarjoaa yrityksille myös maksutonta juridista perusneuvontaa, mikä on ollut tärkeää säädösympäristön muuttuessa nopeasti. Yksi toiminnan painopisteistä on jatkossakin Venäjän markkinoilla avautuvien mahdollisuuksien tunnistaminen ja toimintaympäristön muutosten seuranta sekä niistä viestiminen.

Resursseja on tarkoituksenmukaista suunnata yhä enemmän kohdemarkkinoilla tehtäviin toimenpiteisiin. SVKK on läsnä Pietarissa, Moskovassa ja Jekaterinburgissa. Lähialueella eli Pietarin talousalueella tehtävän neuvontatyön vahvistamiseen tarvitaan lisäresursseja. Haasteellisessa tilanteessa yhä useamman pk-yrityksen Venäjän liiketoiminnot suuntautuvat lähialueille.

Vuonna 2016 SVKK:n yleisavustus on 800 000 €, mikä muodostaa tällä hetkellä noin 45 % SVKK:n rahoituksesta. Omarahoitusosuus turvataan yritysten jäsenmaksuin ja tarjoamalla yrityksille omakustannushintaisia palveluita, kuten Venäjän-kaupan koulutusta.

Korkean tason keskusteluyhteys maidemme välillä ja Team Finlandin tarjoamat arvovaltapalvelut ovat arvokas apu yrityksten liiketoimintayhteyksien rakentamisessa ja ongelmatilanteiden ratkaisussa.

2. Vientikaupan rahoitusinstrumenttien kehittäminen

Venäjän taloustilanteesta ja pankkisektoriin kohdistuvista EU-sanktioista johtuen viennin haasteeksi on noussut yhä enemmän vientikaupan rahoituksen tai ostajan luototuksen puuttuminen. Pankeilla ei myöskään ole valmiutta rahoittaa pienempiä vientikauppoja. Erityisesti pk-yritysten kannalta olisi tarkoituksenmukaista tarkastella Finnveran mahdollisuutta tarjota ostajaluottoja tai selvittää puiteluottojärjestelyitä joidenkin luotettavien venäläisten pankkien kanssa.

3. Yritysten yhteishankkeiden rahoitus / kasvuohjelmat

Yritysten yhteishankkeiden tukeminen rohkaisee pk-yrityksiä kansainvälistymään ja lisää nopeasti työllisyyttä. Tuen myönteiset kerrannaisvaikutukset ovat merkittäviä. Tämä näkemys on vahvistettu muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön teettämässä tutkimuksessa kansainvälistymisavustusten toimivuudesta yritysten viennin ja kansainvälistymisen edistämisessä (TEM julkaisuja 24/2015).

Yhteishankerahoitus (32.30.43) on päätetty kuitenkin lopettaa. Olisi tärkeää kehittää joustavia rahoituspalveluita, joilla jatkossakin voidaan tukea kasvuohjelmien ulkopuolelle jäävien pk-yritysten yhteisiä vientiponnisteluita, kuten vientirenkaita ja messuosallistumista. Yrityslähtöiset

SVKKФРТП
SUOMALAIS-VENÄLÄINEN KAUPPAKAMARI

toimintamallit ja matalan kynnyksen byrokratia ovat oleellisia rahoitusinstrumenttien luomisessa.
Team Finland –kasvuohjelmat ovat osoittautuneet toimivaksi työkaluksi yritysten kansainvälistämisessä, myös Venäjän markkinoilla. Kehittämistarpeet on tunnistettu kattavasti tuoreessa TF-kasvuohjelmien arviointiraportissa.

Suomalais-Venäläinen kauppakamariyhdistys – SVKK ry

Jaana Rekolainen

Toimitusjohtaja